

Užití metod sexuální výchovy z pohledu historie a současnosti českého školství

Miluše Rašková

Abstrakt: Příspěvek vymezuje metody a spojuje jejich využití se sexuální výchovou. Seznamuje s využitím metod sexuální výchovy na českých školách v průběhu 20. století.

Klíčová slova: Metoda, didaktická metoda, metoda výchovy, sexuální výchova

Abstract: Methods and their linkage with the sex education are defined. It presents application of didactic methods in the sex education during the 20th century in the Czech school system.

Key words: Method, didactic method, method of education, sex education

RAŠKOVÁ, M. 2011. Užití metod sexuální výchovy z pohledu historie a současnosti českého školství. *Arnica 2011*, 2, 49–55. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň. ISSN 1804-8366.

Rukopis došel 15. října 2011; byl přijat po recenzi 10. listopadu 2011.

Miluše Rašková, Katedra primární pedagogiky, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, Žižkovo náměstí 5, Olomouc, 771 40; e-mail: miluse.raskova@upol.cz

Úvod

Cestu, jak úspěšně realizovat sexuální výchovu, hledá řada pedagogů i zodpovědných rodičů. Školní sexuální výchova na rozdíl od výchovy dítěte v rodině musí být odborně garantována vzhledem ke specifickým zvláštěnostem žáků a k nutnosti respektování humanizačních kritérií a etických zásad. I přesto, že sexuální výchova má mít těžiště v rodině, nelze zaručit, že v ní dítě bude získávat (pokud nebude tabuizována) subjektivně i společensky žádoucí vědomosti, postoje a chování z nejšířší oblasti sexuálního chování.

Na učitele jsou kladeny vysoké profesionální požadavky. Učitel by měl respektovat alternativní světonázorové postoje rodičů, které nejsou v rozporu s principy a normami společnosti, a zohlednit fakt, že sexuální výchova musí mít na žáka pozitivní vliv a že její průběh není jednostrannou záležitostí. Učitel musí být schopen předávat žákům informace plánovaně i bezprostředně, naučit je dovednostem v přiměřené míře a adekvátně jejich věku. Učitel by měl být schopen při realizaci sexuální výchovy vytvořit přátelskou atmosféru a takové prostředí, ve kterém panuje příznivé ovzduší a ve kterém se žáci nebudou bát zeptat se na věci, jež je zajímají. Ve výčtu požadavků bychom mohli pokračovat dále, ale v tomto příspěvku se zaměříme především na metody zprostředkování učiva, neboť znalost metodiky sexuální výchovy souvisí s požadovanou kvalifikovaností učitele (Rašková 2008).

Z ohlasů učitelů z pedagogické praxe, s nimiž se setkáváme na akademické půdě v roli studentů kombinované formy studia, nebo kolegů z fakultních i jiných základních škol, vyplývá, že uplatňování sexuální výchovy není zcela bez problémů. Současná generace

učitelů sama neprošla soustavnou sexuální výchovou v systému školního vzdělávání včetně vysokoškolské přípravy na své budoucí povolání, mnozí z nich ani v rodině. Pokud učitelé přiznávají nějaké nedostatky, pak se doposud nedokážou oprostít od různých předsudků, vlastních negativních zkušeností nebo studu. Připouštějí, že jim chybějí osobní zkušenosti z dětství, že někdy neumějí bezprostředně odpovídat na přímé otázky žáků. Přiznávají, že si nejsou zcela jisti ve výběru vhodných metod k daným tématům, nedokážou si často poradit s vymezením vhodných klíčových poznatků pro rozvoj vědomostí, dovedností, názorů a postojů.

A právě pro posílení jistoty učitelů ve výběru vhodných metod a současně pro připomenutí existence rozmanitosti metod jsme v tomto příspěvku věnovali pozornost cestám či způsobům, jak úspěšně realizovat školní sexuální výchovu.

Metody jako pedagogická kategorie

Metoda jako pedagogický pojem je systémovým prvkem edukačního procesu, který má teoretický i praktický význam a který je propojený se všemi ostatními pedagogickými kategoriemi. Metoda je v pedagogické literatuře přirovnávána „k cestě, k postupu, ke způsobu vyučování“ a je to podmíněno tím, že se pojem historicky odvodil z řeckého slova *methodos* (cesta, postup).

Didaktické metody (tj. vyučovací či výukové metody) se vždy vztahují k obsahu výuky a k cílům, k nimž edukační proces směřuje. Vyučovací metoda je definována například jako „*uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků směřujících k dosažení*

daných výchovně-vzdělávacích cílů“ (Maňák & Švec 2003, s. 23) nebo jako „specifický způsob uspořádání činnosti učitele (lektora) a žáků (studentů), rozvíjející vzdělanostní profil žáka a působící v souladu se vzdělávacími a výchovnými cíli“ (Vališová a kol. 2007, s. 189) atd. Pro vhodný výběr metody v edukačním procesu hraje nezanedbatelnou roli také vztah mezi učitelem a žákem, jejich pedagogická interakce, neboť úspěšná výuka je podmíněna vzájemnou spoluprací. Pro vhodný výběr metody je důležitým prvkem samotný žák, a to zejména z pohledu pedagogiky a vývojové psychologie, kdy přihlížíme k pedagogicko-psychologickým zvláštnostem žáků daného školního věku. Klasifikace vyučovacích metod je velmi rozmanitá, důležitou roli mají kritéria třídění (např. hledisko logického postupu, fází vyučovacího procesu, stupně aktivity a samostatnosti žáků, počtu žáků, pramene poznání, myšlenkových operací, výukových forem a prostředků atd.). Současná česká pedagogika klasifikuje metody zejména z hlediska kombinovaného pohledu (Příl. 1) a třídí je podle stupňující se složitosti edukačních vazeb do tří skupin metod, tzv. klasických, aktivizujících a komplexních. (Maňák & Švec 2003).

Jiné kritérium pro klasifikování metod představuje třídění do skupin podle jednotlivých aspektů (Maňák 1995, Skalková 2007), tj. s přihlédnutím k aspektu didaktickému, psychologickému, logickému, procesuálnímu, organizačnímu nebo interaktivnímu (Příl. 2). V současné době existují novější klasifikace, které se snaží o třídění vyučovacích metod z komplexního pohledu, vychází se zejména z cílové zaměřenosti a komunikativnosti výuky. V těchto intencích navrhl Winkel (1987) netradiční klasifikaci metod podle pěti vztahových pólů, a to učitel (U), tým učitelů (TU), žák (Ž), spolužáci (S), obsah (O), které tvoří různé struktury pro základ vyučovacích metod (Příl. 3).

Metody výchovy doplňují samostatnou skupinu vyučovacích metod a působí v kontextu rozvoje celé osobnosti. Metody výchovy (Průcha et al. 2003) jako způsoby či postupy, pomocí kterých učitel uplatňuje svůj vliv na vychovávaného (žáka) a pomocí kterých mu pomáhá co nejefektivněji dosahovat výchovných cílů, jsou definovány a klasifikovány podle nejrůznějších hledisek. V pedagogické literatuře se setkáváme u klasifikace metod s odlišnostmi, a to opět v závislosti na zvoleném kritériu. Velká složitost a protikladnost výchovných jevů nedovoluje najít jednotný logický základ pro klasifikaci. Metody výchovy lze třídít například podle psychologického hlediska, kde je uplatňováno kritérium pro klasifikaci metod výchovy podle složek osobnosti (rozumové, volní a citové: Příl. 4). Dále lze metody výchovy třídít i podle didaktického

hlediska a ve výchovném procesu se využívají také vyučovací metody, které jsou nejčastěji klasifikovány podle kritéria pramene poznání a typu poznatků (viz zejména klasické vyučovací metody).

Didaktické a výchovné metody ve spojení se sexuální výchovou

Výše uvedený stručný náhled do teoretické problematiky metody jako kategorie didaktiky a výchovy velmi úzce souvisí s uplatňováním metod sexuální výchovy v současné pedagogické praxi. Sexuální výchova (Harris 1974, Janiš & Marková, 2007, Rašková 2008) se dotýká široké oblasti lidského života a je určena pro současný i budoucí život. Mezi základní předpoklady spokojeného života patří nejen soulad v oblasti partnerské, manželské a rodičovské, ale i vytváření dobrých vztahů mezi ostatními lidmi, které by měly fungovat s principy a normami společnosti. Sexuální výchova tvoří nepostradatelnou součást komplexní výchovy člověka (Rašková, 2008). V edukačních podmínkách současné české školy je koncipována jako součást rozvoje pozitivního lidského cítění a mezilidských vztahů v rámci záměrné, cílevědomé činnosti učitele a žáka a má interdisciplinární charakter. Cíle sexuální výchovy vycházejí z věkových a individuálních zvláštností žáků. Mezi základní cíle sexuální výchovy patří předávání přiměřených znalostí o anatomii, fyziologii, psychologii a etice sexuality, poskytování předpokladů pro tvorbu vlastního hodnotového systému i pro zodpovědné usměrňování vlastního života. Nezbytným cílem je též naučit žáky pojímat sexualitu jako nedílnou součást lidského života a respektovat složitost a pestrost různých stanovisek.

Metodami sexuální výchovy se systematicky a uceleně zabýval v 90. letech 20. století pedagog a psycholog Vladimír Täubner (1996, s. 17–39), a to nejen v teoretické podobě, ale i ve své tehdejší vysokoškolské pedagogické praxi. Při sexuální výchově propagoval nejen klasické didaktické a výchovné metody, ale poukázal zejména na využití aktivizačních metod, o kterých uvedl, že (Täubner 1996, s. 17) „...respektují právě specifiku sexuální výchovy, jež se projevuje v intimnosti, vnitřní angažovanosti, v aktuálnosti i projekci do budoucna.“ Dále uvedl (Täubner 1996), že učitel musí ve smyslu pedagogických principů a sexuální výchovy metody vhodně přizpůsobit nejen tématu, ale i osobnostem žáků. Upozornil také na fakt, že pokud učitel vybrané aktivizační metody správně použije, pak dokážou respektovat dispoziční, postojoyé a názorové zvláštnosti žáka. Do výběru vhodných aktivizačních metod zařadil a popsal (Täubner 1996) dialogické

aktivizační metody (dialog v plénu nebo ve skupině, dialog na podnět simulovaného dialogu, harvardská studie, fiktivní studie, řešení konfliktu, metoda živé případové studie, metoda postupného seznamování s případem, syndikátní metoda), inscenační metody (strukturní inscenace, nestrukturní inscenace, demonstrativní inscenace), metody využívající psychodramatické techniky (monolog, dvojník, zrcadlo) a hry (např. mrkaná, stavba židle, gordické uzly, popínavá rostlina, psaní knihy atd.).

Metodika sexuální výchovy se plnohodnotně začala rozvíjet od druhé poloviny 90. let 20. století a v současnosti máme k dispozici rozmanitou plejádu metod (viz výše v textu), jež můžeme při realizaci sexuální výchovy vhodně využít. Kromě využívání vhodných a účinných metod při edukační činnosti musí být učitel vybaven dovednostmi diagnostickými, jistým citem pro tempo pedagogického působení a schopností pohotové orientace.

Ohlédnutí za využitím metod sexuální výchovy v kontextu historie českého školství

Víme, že sexuální výchovu nelze oddělit od historie lidstva. Také je známo, že její kořeny byly položeny až v 19. století a za první průkopníky sexuální výchovy byli považováni sexuologové A. H. Forel (1848–1931) a H. H. Ellis (1858–1939).

Metody jako cesty či postupu při realizaci sexuální výchovy si všímáme v souvislosti s vývojovou linií koncepčního včleňování sexuální výchovy do českého školství, která byla nastartována počátkem 20. století a byla důsledkem tvorby nových školských koncepcí zaměřených mimo jiné na implementaci sexuální výchovy do systému školního vzdělávání v souvislosti s celosvětovými tendencemi.

Po první světové válce se v české škole prosazovala tzv. výchova pohlavní. Prameny uvádějí (Štech 1921), že první poučení z problematiky pohlavní výchovy měli žáci získat před 12. rokem věku, v souvislosti s jejich probouzejícím se pohlavním pudem. Vzhledem k faktu, že se pohlavní pud neprobouzí u všech dětí ve stejné době, nešlo dobu poučení univerzálně stanovit. Při pohlavní výchově měli být žáci poučeni o biologických rozdílech mezi ženou a mužem, seznámení s anatomii a fyziologií pohlavního ústrojí a péčí o ně. Pohlavní výchovu (pokud byla realizována) garantovali především lékaři, kteří byli jako odborníci zvaní do škol, kde problematiku většinou přednášeli. Učitelé mohli také ve škole poučit žáka tzv. mezi čtyřma očima, a to pouze výjimečně za předpokladu, když zjistili, že žák pohlavně bloudí. V tehdejší národní škole se nedoporučovalo, aby učitel prováděl hromadná poučení

k problematice pohlavní výchovy. Podle Štecha (1921, s. 348) bylo v období 20. a 30. let 20. století proklamováno, že se kolektivistický ráz školní výchovy nehodí k úkolu pohlavně vyučovacím.

Po druhé světové válce, zejména od 60. let, se zrodila tzv. výchova k rodičovství a z historického hlediska byl rok 1960 považován za první konkrétní počín, kdy byla tato výchova uložena základním devítiletým školám pokynem ve Věstníku ministerstva školství (Svobodová & Vodrážka, 1977). Učivo výchovy k rodičovství se nestalo součástí učebních osnov, koncepce spočívala v návaznosti na spolupráci s lékaři a zdravotníky a v realizaci besed a přednášek pro žáky a jejich rodiče. Z hlediska obsahu převládalo poučení z anatomie, fyziologie a hygieny, nejčastější metodou byl monolog. Veškerá poučení byla většinou jednorázová a týkala se pouze žáků z nejvyšších ročníků tehdejší základní školy (přednášky byly určeny pouze dívkám nebo chlapcům). V 70. letech 20. století nastaly změny nejen v obsahu výchovy k rodičovství a ve využití forem a metod výchovné práce, ale změnila se také věková hranice žáků pro začátek uplatňování výchovy k rodičovství ve školní praxi. Výchova k rodičovství se v podmínkách školního vzdělávání poprvé týkala i žáků dnešní primární školy. Výběr formy výuky náležel do kompetence učitele, jako hlavní metoda při výchově k rodičovství byl doporučen přirozený rozhovor mezi učitelem a žákem.

Z hlediska vývojové linie 80. léta 20. století představovala pro sexuální výchovu ve školství období stagnace, ne-li regrese. Oproti předcházejícímu období se změnil pouze název na tzv. výchovu k manželství a rodičovství. Teprve v druhé polovině 90. let 20. století došlo ke změně nejen v názvu na rodinnou a sexuální výchovu, ale i k výrazným koncepčním změnám, na jejichž základě byla rodinná a sexuální výchova implementována do českého školství jako nedílná součást výchovy ke zdraví a zdravému životnímu stylu (viz Standard základního vzdělávání, 1995). V tomto období byly zahájeny změny nejen v obsahu rodinné a sexuální výchovy, ale i změny ve využití forem a metod školní edukační činnosti.

V novodobé koncepci platné od školního roku 2007/2008 je sexuální výchova (název z minulého období byl zredukován vypuštěním slova rodinná) opět implementována do systému primárního vzdělávání jako nedílná součást výchovy ke zdraví, která se realizuje od 1. ročníku. Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RPV ZV) jsou její cíle, očekávané výstupy a učivo vymezeny ve vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět v tematickém okruhu Člověk a jeho zdraví. Novodobá koncepce výrazně podporuje integraci učiva i aktivní přístup žáků, již mají být na dosažitelné

úrovni vybavení souborem klíčových kompetencí (viz RVP ZV), a tím směřuje k myšlence o využití takových specifických forem a metod, které umožňují integraci vzdělávacích oblastí v pedagogické praxi.

Provedeme-li stručnou a krátkou rekapitulaci doporučených i používaných metod sexuální výchovy v průběhu minulého století, pak zjistíme, že se pohled na metodiku sexuální výchovy vyvíjel v souvislosti s výraznými koncepčními změnami ve školství. Za první doporučenou metodu školní sexuální výchovy byla stanovena přednáška, kterou garantovali lékaři, a případně ještě metoda „poučení mezi čtyřma očima“ výjimečně použitá ze strany učitele (viz výše). Později se doporučovalo, aby přednášky doplnily společné besedy pro rodiče a žáky ovšem ve smyslu takových besed, při kterých převládá monolog besedujícího. Tyto metody byly v dalším období obohaceny o možnost využití rozhovorů mezi učitelem a žáky.

V současnosti již máme možnost využívat všechny metody, které definuje pedagogická literatura. Je jasné, že pro realizaci sexuální výchovy musíme při výběru metod vždy přihlížet k obsahu i cílům, ale také ke specifickým věkovým i individuálním zvláštnostem žáků, ke vztahu mezi učitelem a žáky. Způsob uplatnění vyučovacích metod souvisí také se žakovým stylem učení i se stylem vyučování učitele. Metody jako regulace a autoregulace učení (viz Maňák & Švec, 2003) by měly podněcovat žáky k samostatnosti při učení. Míře regulace vždy odpovídá „správné“ zvolení a uplatnění takových metod, které nejen podněcují žakovu motivaci k učení, ale především podněcují aktivitu a vytvářejí prostor pro samostatnou tvůrčí činnost.

Závěr

Zamyslíme-li se nad uplatněním metod sexuální výchovy z hlediska současné školské praxe, dojdeme k závěru, že existuje celá plejáda nejrůznějších didaktických (tj. vyučovacích) i výchovných metod, které odpovídají všem kritériím pro jejich výběr (tzn. při sexuální výchově lze využít všechny výše uvedené metody). Vzhledem k tomu, že kvalifikovaný učitel by měl v rámci své odborné kvalifikace disponovat profesními znalostmi a dovednostmi v pedagogické, didaktické a psychologické oblasti, měl by mít také v rámci klíčových odpovědností potřebné znalosti o sexuální výchově, rozumět její problematice, znát vyučovací strategie a metody zprostředkování učiva a dále se profesně rozvíjet (Rašková 2008). Nutno ovšem podotknout, že osobnostní přístup učitelů, který úzce souvisí s jejich osobnostní připraveností pro realizaci sexuální výchovy, lze velmi těžko ovlivnit na rozdíl od odborné připravenosti.

Ohlédneme-li se za deklamovanými slovy z tohoto příspěvku, pak si můžeme v jeho závěru dovolit upozornit na jeden zásadní fakt. Protože se mají v edukačním procesu uplatňovat nejrůznější vyučovací i výchovné metody souběžně a ve vzájemném propojení, je nutné se v pedagogické praxi vyvarovat jednostrannému používání metod, protože obvykle nevedou k žádaným výsledkům. Za pomyslnou tečku za tématem příspěvku lze zvolit slova pedagogů Josefa Maňáka a Vlastimila Švece, kteří se k metodám vyjádřili následovně (viz 2003, s. 7) : „*Rozmanitost metod, technik, postupů a prostředků, které naši předchůdci ve výchově a vzdělávání ověřili, by měla každého pedagoga naplňovat odpovědností a inspirovat ho k tomu, aby toto bohatství co nejvíce využil a podle svých možností též prohloubil a rozšířil.*“

Literatura

- HARRIS, A. 1974. What does „Sex Education“ mean? In STAINTON R.R. (ed.) *Sex education- Rationable and Reaction*. Cambridge University Press, London: 18–23.
- JANIŠ, K. & MARKOVÁ, D. 2007. *Příspěvek k základům sexuální výchovy*. Gaudeamus. Hradec Králové. 77 pp.
- MAŇÁK, J. 1995. *Nárys didaktiky*. Masarykova univerzita, Brno. 104 pp.
- MAŇÁK, J. & ŠVEC, V. 2003. *Výukové metody*. Paido, Brno. 222 pp.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E. & MAREŠ, J. 2003. *Pedagogický slovník*. Portál, Praha. 322 pp.
- RAŠKOVÁ, M. 2008. *Připravenost učitele k sexuální výchově v kontextu pedagogické teorie a praxe v české primární škole*. Univerzita Palackého, Olomouc. 190 pp.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2007. Grada Publishing, Praha. 328 pp.
- Standard základního vzdělávání*. 1995. Věstník MŠMT ČR, 51, sešit 9.
- SVOBODOVÁ, A., & VODRÁŽKA, R. 1977. *Výchova k rodičovství na základní škole*. SPN, Praha. 60 pp.
- ŠTECH, K. *Otázka pohlavní výchovy*. Sborník referátů z 1. sjezdu československého učitelstva s přátel školství v osvobozené vlasti. Nákladem sjezdového výboru Československé obce učitelství, Praha: 347–351.
- TÄUBNER, V. 1996. *Metodika sexuální výchovy pro učitele, vychovatele, rodiče a studenty učitelství*. Fortuna, Praha. 45 pp.
- VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. A KOL. 2007. *Pedagogika pro učitele*. Grada Publishing, Praha. 404 pp.
- WINKEL, R. 1987. Die siebzehn Unterrichtsmethoden. In GUDJONS, H., TESKE, R. & WINKEL, R. (eds) *Unterrichtsmethoden*. Bergmann und Helbig Verlag, Hamburg: 9–23.

Příl. 1. Vyučovací metody klasické, aktivizující a komplexní

Vyučovací metody klasické

1.	Slovní - monologické	vyprávění, výklad, instruktáž, referát, přednáška
	Slovní - dialogické	rozhovor, beseda, diskuse, dramatizace
	Metody písemných prací a metody práce s textem	
2.	Názorné demonstrace	pozorování a předvádění
3.	Praktické	nácvik dovedností, pokusy a laboratorní cvičení, práce výtvarné a grafické

Vyučovací metody aktivizující

1.	Diskusní metody
2.	Heuristické metody
3.	Situační metody
4.	Inscenační metody
5.	Didaktické hry

Vyučovací metody komplexní

1.	Frontální výuka
2.	Skupinová nebo kooperativní výuka
3.	Partnerská výuka
4.	Individuální výuka
5.	Individualizovaná výuka
6.	Samostatná práce žáků
7.	Kritické myšlení
8.	Brainstorming
9.	Projektová výuka
10.	Otevřené učení
11.	Výuka podporovaná počítačem aj.

Příl. 2. Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu didaktickému, psychologickému, logickému, procesuálnímu, organizačnímu nebo interaktivnímu

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu didaktickému

1.	Slovní - monologické	vyprávění, výklad, instruktáž, referát, přednáška
	Slovní - dialogické	rozhovor, beseda, diskuse, dramatizace
	Metody písemných prací a metody práce s textem	
2.	Názorné demonstrace	pozorování a předvádění
3.	Praktické	nácvik dovedností, pokusy a laboratorní cvičení, práce výtvarné a grafické

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu psychologickému

1.	Metody sdělovací
2.	Samostatná práce žáků
3.	Metody výzkumné
4.	Metody problémové

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu organizačnímu

tvoří kombinace metod s vyučovacími formami a učebními pomůckami.

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu logickému

1.	Metody srovnávací
2.	Metody induktivní
3.	Metody deduktivní
4.	Metody analyticko-syntetické

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu interaktivnímu

1.	Diskusní metody
2.	Heuristické metody
3.	Situační metody
4.	Inscenační metody
5.	Didaktické hry

Vyučovací metody s přihlédnutím k aspektu procesuálnímu

1.	Metody motivace
2.	Metody expozice
3.	Metody fixace
4.	Metody diagnostiky
5.	Metody aplikace

Příl. 3. Vyučovací metody podle pěti vztahových pólů

Vyučovací metody podle pěti vztahových pólů

1.	Dvoupólová interakce (Ž – O)	individuální práce, písemné a domácí práce, programová výuka
2.	Třípólová interakce (Ž – S – O)	partnerská výuka, práce ve skupinách, simulativní postupy
3.	Čtyřpólová interakce (U – Ž – S – O)	výklad učitele, aktivity žáka, experimentování, rozhovor, dotazování, diskuse, porada, debata
4.	Pětipólová interakce (U – TU – Ž – S – O)	týmová výuka

Příl. 4. Metody výchovy podle složek osobnosti

Metody výchovy podle složek osobnosti

1.	Metody intelektuální	Přesvědčování	vysvětlování, příklad, etické besedy a rozhovory
2.	Metody vegetativní	Cvičení Veřejně prospěšná práce	organizace činností žáků
3.	Metody emoční	Hodnocení	podněcování chování, povzbuzování – pochvala, odměna, trestání – nesouhlas, napomenutí, trest

Summary

Method as a pedagogical concept is a system component of the educational process. It has theoretical and practical significance. Teaching methods are always related to the teaching content and objectives, which the educational process directed. The classification of teaching methods are very diverse, have an important role in the sorting criteria. The current Czech education classifies methods especially in terms of combined view and is generally classified into groups called classical methods, activating or complex. Methods of education complete a separate group teaching methods and work in the context of developing the whole person. The methods of sex education to systematically and

comprehensively dealt with in the 90 the 20th century educator and psychologist Vladimír Täubner. He described the dialogic activation methods, staging methods, and techniques using psychodramatické game. The methodology of sex education is fully started to develop since the second half of 90 of the 20 century. A view of sex education methodology developed in connection with significant conceptual changes in education. The first recommended method of sex education was established lecture. Later, it was suggested to complement the lectures joint discussions for parents and pupils. By now, we can use all the methods, which defines by the pedagogical literature.